

TÓTH GÁBOR

Közös érdekünk, a Zene

Jankó Zsolt karmester portréja

Kultúra

Jankó Zsolt a Nagyváradi Állami Filharmónia és a Kolozsvári Magyar Opera állandó karmestere, 1978-ban született Kolozsvárott – lényegében ennyit olvashatunk róla hétről hétre a filharmónia és a sajtó koncertelőzeteseiben. A rövid ismertetőhöz hozzátartozik, hogy immár 11 éve vezényel rendszeresen Nagyváradon. Februári beszélgetésünk idején Bartók *Concertójának* próbáival volt elfoglalva, de már készült a kolozsvári operaelőadására, Verdi *Traviatájára*, a címszerepben Miklósa Erikával.

Mikor és hogyan kezdődött nagyváradi karmesteri pályafutása?

Először (*telefonos naptárt lapoz fel*) 2006. május 1. előtt voltam itt leckehangverseny próbálni, majd júniusban volt az első nagykoncertem Nagyváradon, Brahms *I. szimfóniáját* vezényeltem akkor, és emellett Cristina Anghelescu hegedűművésszel is dolgoztunk. Igazából már 2005-től alkalmazva vagyok Nagyváradon, akkor hirdettek meg itt egy asszisztens karmesteri állást, még Sarkady Zsolt igazgató idején, mivel Acél Ervin karmester utánpótlást keresett.

Mik a lehetőségei egy frissen végzett fiatal karmesternek?

Nyilván kevés karmester végez egy egyetemi évfolyamon, az induló négy-öt jelöltből kettő-három, de van úgy, hogy csak egy, mivel kevesebbre is van szükség belőlünk, mint hangszeresekből. Ez nagyjából arányos is az igényekkel, mert ha többen végeznének, akkor még több munkanélküli dirigens lenne, persze van olyan is, aki más pályát választ. Volt olyan ismerősöm, aki diplomázás után szakács lett. A mi évfolyamunkon ketten végeztünk karmesterként a kolozsvári zeneakadémián Petre Sbârcea osztályában. Ahhoz, hogy sikeres legyen az ember, legalább három dolog

TÓTH GÁBOR (1979, Nagyvárad) a Kolozsvári Zeneakadémián diplomázott 2004-ben, hét évig volt a Nagyváradi Állami Filharmónia művészeti titkára, öt éven át a Reggeli Újság külső munkatársa, zenei tudósítója, majd egy évig belső munkatársa.

kell: szerencse, tehetség és munka, mert ha tehetség nincs, akkor hiába dolgozol, de hiába vagy tehetséges, ha nem tanulsz és nem dolgozol keményen, viszont hiába van meg minden adottságod, ha nincsenek meg a lehetőségeid, ha nem vagy ott akkor és amikor ott kell lenned.

Sokáig hegedült is. Volt egy olyan konkrét pillanat az életében, amikor úgy döntött vagy úgy érezte, hogy biztosan karmester akar lenni?

Ez nagyon érdekes, mert én valamiért úgy 13-14 éves koromban tudtam már, hogy karmester szeretnék lenni. Habár nem tudtam pontosan, hogy a karmesternek mi a dolga, de bármilyen koncertfelvételt néztem a

televízióban vagy élő hangversenyt, mindig érdeklődve figyeltem a dirigens munkáját. Kicsit elérhetetlen és furá vonzalom volt az egész iránt anélkül, hogy valamit is tudtam volna a szakma háttéréről. Konkrétan meg sem fogalmaztam ezt akkor magamban, mert akkoriban már komolyan hegedültem, játszottam a kolozsvári zeneiskola zenekarában is. Igazából érettségi környékén merült fel bennem, hogy mi is legyen, és amikor a zeneakadémiára felvételiztem, ott be is jutottam az úgynevezett „A csoportba”. Ez volt az a nívó, ahol már választani lehetett a zeneszerzés, muzikológia, illetve karmesteri szakok közül. Első éven mindenki le akart róla beszélni, hogy a karmesteri szakot válasszam, mondván, nagyon nehéz, ezért karvezetést tanultam. A másodévből való további felvételin lehetett ugyan végleg dönteni róla, hogy ki milyen szakot válasszon, de ekkor a kötelező minimum 9-es átlag alatt, valami 8,85-öt értem el. Elkeseredésemet látván a titkárságon javasolták, felvételizzek még egyszer egyenesen karmesteri szakra. Találkoztam is az akkori szaktanárral, Petre Sbârceával, s ő csak annyit mondott, tanuljak meg egy szimfóniát a vizsgára. Rá egy napra összefutottunk Sbârceával az utcán, aki épp egy Mozart-szimfónia részletét füttyörészte. Kérdezte, ismerem-e ezt a művet, mondtam: igen. Akkor tanuljam meg a felvétélire és jöjjenek, mondta. Le is zajlott a vizsga és felvettek, egyből másodévre. Emlékszem, amikor lejárt az első koncertem – egy Mozart-zongoraversenyt kellett kísérek –, felvettük videóra, s én a szalaggal elmentem a tanárhoz, hogy nézzük meg együtt és elemezzük ki. Sbârcea türelmesen végignézte velem, megbeszéltük, aztán elővett egy szmokingot és azt mondta, próbáljam fel. Nahát, neked ez jól áll, jegyezte meg. Akkor tessék, karácsonyi ajándék, mondta, és nekem adta... Nem volt új a szmoking, de egy teljesen jó állapotban lévő ruha volt, ráadásul ajándékba kaptam. Mit mondjak, ezek után madarat lehetett fogatni velem, olyan biztatás volt ez nekem...

Mennyi lehetősége volt az egyetemi évek alatt zenekarral dolgozni, egyáltalán milyen volt a gyakorlati zenekari munka a kolozsvári zeneakadémián?

Második évben még konkrétan semmit nem dolgoztunk zenekarral, harmadik évtől viszont már volt rá lehetőség, de nem túl sok... Évente talán ha egy koncertünk volt. Nagyon

kevés gyakorlatot lehet így szerezni. Igazából először zenekar előtt egy nyári kurzuson vezényeltem másodév után Craiován, ahol Beethoven-szimfóniák voltak műsoron.

Bécsben és Olaszországban is tanult. Milyen lehetőségei nyíltak, milyen szakmai és emberi tapasztalatokban volt része, és hogyan élte meg, hogy sokáig távol volt otthonról?

Mindenből tanultam valamit. A bécsi időszak (2003–2004) volt talán életem egyik legnehezebb éve, valószínűleg azért is, mert egyedül laktam, egymagam voltam egy évet, távol barátoktól, családtól. Ugyanakkor teljesen más módszerrel tanítottak ott. Míg Kolozsváron az volt a metódus, hogy egy év alatt egy vagy két művet tanultunk meg, de azt hangról hangra, Bécsben egy év alatt huszonvalahány művet kellett elsajátítanom. Ez óriási különbség volt. Bécsben kellett igazán megtanuljak nagyon gyorsan tanulni, sokszor egyik napról a másikra akár egy egész tételt vagy teljes szimfóniát. Az ottaniak elég zárkóztak, és nekem itthon sok barátom van és volt akkoriban is Kolozsváron. Bécsben eltelt nagyjából három hónap, amíg először kimentünk együtt egy vendéglőbe a városba kollégákkal felszabadultabban beszélgetni.

Ráadásul pénzem sem nagyon volt, minden kiadásomat rendszeresen fel is jegyeztem, és volt olyan hónap, hogy összesen három eurót költöttem. Tehát szinte csak kenyeret vettem. Minden egyebet itthonról felpa-

kolva vittem: krumplit, hagymát, lesütött húst, meg rengeteg konzervet, amit mai napig utálok. Aztán kora tavasszal elromlott a fűtés, s mert nem volt pénzem megjavíttatni, így hideg lakásban laktam. Emiatt a derekam akkor megfázott, és azóta sajnos még mindig gyakran érzem ennek utóhatását.

Aztán Velencében tanult ösztöndíjjal...

Ez 2005 ősze és 2006 tavasza között volt. Béccsel ellentétben Velence teljesen más volt. Ott sokkal barátságosabbak az emberek, abban is szerencsém volt, hogy nem egyedül laktam, hanem egy lakáson három olasszal osztoztunk. Fantasztikus időszak volt, mind emberileg, mind szakmailag.

Szakmailag pedig nagyon hasznos félév volt, mert főleg olasz operát akartam ott tanulni, és erre volt is lehetőségem. Egy operát nagyon jól megtanultam ott, a *Traviatát* – ez azóta is úgy megy, hogy ha azt mondják előadás előtt tíz perccel, gyere és ugorj be vezényelni, akkor megyek és elvezényelem.

A Benedetto Marcello Konzervatóriumban Giorgio Proietti volt a tanárom. Proietti már első találkozásunkkor azt mondta – amikor elkezdtem a *Traviata* nyitányát vezényelni –, hogy ha nem vagyok egy kicsit őrült, akkor ne is akarjak soha operát dirigálni. Nem tudom, Proietti mennyire ismert karmester nemzetközileg vagy mekkora karrier áll mögötte, de az én életemben mindenképpen egy hasznos pont volt, támogatta a látókörömet és nagy lökést adott az operavezénylés irányába.

Hogyan, mikor került kapcsolatba a Kolozsvári Magyar Operával?

Zeneakadémiás koncertjeimre többször is meghívtam a Kolozsvári Magyar Opera akkori igazgatóját, Simon Gábort, és úgy láttam, tetszett neki, amit látott, mert 2003 tavaszán meghívást kaptam pár kisebb művel a Kriza Ágnes-operagálára. Az első próbámra ötven percet kaptam, mert az énekesek valami miatt nem értek rá, és így a *Parasztbecsület* alig 3-4 perces *Intermezzóját* kellett próbáljam ilyen hosszú ideig. Az volt az érdekes, hogy a zenekar nagyon vevő volt arra, amit mondtam és ahogyan dolgoztunk, minden hangot

külön-külön sikerült helyreraknunk, közben pedig a kinti büféből többen is bekukucskáltak a terembe és többen is biztattak, hogy a hangzó végeredmény igen megható volt.

Jó benyomást keltett ezek szerint, hisz utána még visszahívták...

Igen, ez volt februárban, és utána elég gyorsan visszahívtak az operához. Áprilisban vagy májusban már vezényeltem ott egy balettbemutatót. Utána ez a jó kapcsolat folytatódott. 2003-tól folyamatosan dolgoztam a Kolozsvári Magyar Operánál, eleinte vendégkarmesterként, 2010-től pedig már állandó karmesterként.

Hogyan tudja az idejét a két város között megosztani? Lehet mérleget készíteni Nagyvárad és Kolozsvár viszonylatában arról, hogy évadonként mennyi koncertje, előadása van?

Azt tudom, hogy egyre többet dolgozom és mindig valahol a határát súrolom annak, hogy mennyit bírok még el. Most jó, hogy épp volt egy hét szabadságom januárban. De ugye még ezen kívül más meghívásaim is vannak.

Mely zenekaroknál vezényelt már?

Az országban elég sok filharmóniánál voltam: Nagyszeben, Temesvár, Craiova, Szatmárnémeti, Marosvásárhely, Székelyudvarhely (Székelyföldi Filharmónia), illetve a Bukaresti Rádió Zenekaránál is. Nemrég visszahívtak a budapesti Magyar Állami Operaházhoz, oda ősszel megyek.

Magyarországon vezényeltem Szegeden, Szombathelyen, a MÁV Szimfonikusoknál, a Budapesti Fesztiválzenekarnál.

Kiemelhetünk 10-11 év távlatából olyan koncertet vagy olyan zenekart, amit, illetve akiket szívesen vezényelt?

Mindig nagy örömmel dolgozom a Kolozsvári Magyar Operában, úgy érzem, ott vagyok igazán otthon, de ugyanezt a szeretetet éreztem a Budapesti Fesztiválzenekar részéről is, tehát valahányszor velük dolgoztam, nagyon kedvesek, nyitottak, befogadók voltak az első alkalomtól fogva.

Ha már a Fesztiválzenekarnál tartunk, tudjuk, hogy a világ első tíz szimfonikus együttese között tartják számon őket. Hogyan sikerült velük felvenni a kapcsolatot, hogyan fogadták el?

2010-ben rendeztek egy karmesterkurzust Németországban a Schleswig-Holstein Fesztivál keretében, Fischer Iván vezette, és ez úgy volt meghirdetve, hogy a kurzus végén asszisztens választ magának. Ide jelentkezett 136 karmester, s ebből kiválasztottak tízet. Én a tizenegyedik voltam, de valaki visszalépett az utolsó pillanatban, úgyhogy három nappal a kurzus kezdete előtt felhívtak: ha akarom, menjek. A tíz emberből Iván első nap kiválasztott ötünket, és velünk dolgozott egy hétig. A kurzus végén volt egy koncertünk a berlini Konzerthausban, majd vártuk, hogy ötünk közül kit választanak asszisztensnek. Rá egy hónapra kaptam egy levelet, hogy Fischer engem választott, így öt évig voltam a Fesztiválzenekarnál asszisztens karmester, 2010-től 2015-ig. Így történt.

Más-más zenekaroknál változó a minőség és a hangulat is?

Nekem az soha nem okozott gondot, ha egy gyengébb zenekarral kellett dolgozzak, az viszont probléma volt mindig, ha úgy éreztem, nem találjuk meg a közös hangot. Nekem fontosabb az, hogy emberileg jól érezzem magam, még akkor is, ha a produkció nem lesz fantasztikus. A karmesteri munkának is van egy dinamikája, előfordulhat, hogy a zenekar és a karmester nincsenek ugyanazon a hullámhosszon.

Ez valóban sok mindentől függ. Beérkezik, mondjuk első próbára, egy vendégzenekarhoz, nem tudja, előző héten mitől fáradtak el, következő héten mire készülnek.

Így van. Szívesen dolgozom például Székelyudvarhelyen, kellemes tapasztalataim fűznek oda. Amikor közös projekt adódik, akkor az erdélyi magyar zenészek java ott van, és nagyon-nagyon jó társaság gyűlik össze. Tényleg igazi szakemberek, akik örömből csinálják ezt az egészet, és kétnapi munka alatt igen komoly műsorokat tudunk összerakni. Egy csomó olyan probléma nem merül fel, ami máshol igen. Tehát nem kell fegyelmezni, nem kell intonációval foglalkozni, mindenki tudja a saját feladatát.

Ezek szerint máshol van probléma azzal, hogy a karmester először pszichológus, aztán pedagógus kell legyen, s csak utána foglalkozhat a zenével?

A karmester mindenképp pedagógus és pszichológus is, és ha nem az, akkor a zenekar megtanítja rá, hogy az legyen. Minden próbán vannak olyan pillanatok, olyan konfliktushelyzetek, amiket meg kell oldani, s van, amikor az ember jól oldja meg, van, amikor kevésbé jól, van, amikor van türelme azt megoldani, van, amikor kevésbé türelmes, s akkor lehet, hogy nem az sül el, amit ő akar, vagy valaki a zenekarból elrontja a hangulatot, és utána nehéz próbálni.

Mennyire nyitottak Váradon a műsorajánlataira, illetve máshol, meghívott karmestereként korlátozottabbak a műsorválasztási lehetőségei?

Úgy kilencven százalékban rajtam áll a műsorválasztás lehetősége.

Kolozsváron is csak olyan szinten korlátozottabb, hogy a műsor függ az épp meglévő szólistagárdától. Van egy művészeti tanács, sokszor egy karmester együtt dolgozik egy rendezővel, kitalálnak egy címet közösen, amire úgy gondolják, hogy van az operának szereposztása, van kapacitása, és ezt a produkciót megpróbálják létrehozni, nyilvánvalóan szem előtt tartva, hogy milyen előadás az, ami hasznára van a társulatnak is.

A váradi zenekarnál fix, általában négy délelőtti próbafolyamat áll rendelkezésre egy koncertre, a szólistával pedig általában két fél délelőtt, és ezek a műsor nehézségétől függően sokszor nem bizonyulnak elégségesnek. Járt-e valaha úgy, hogy volt elégséges próbaszáma egy előadás előkészítéséhez?

Kiindulva abból, hogy az operában első alkalommal volt három perc zeném és rá ötven perc próbám, az elég ideális volt... Az esetek többségére visszatérve, nyilvánvalóan időből sosincs elég. De az a szerencse, hogy például az operában, ha egy-egy bemutatóra készülünk, egy opera színrevitele onnantól számítva, hogy az énekesek már tudják a dol-

gukat, az aktívan is még egy hónap. Én mint karmester ebben az egy hónapos munkafolyamatban, ha csak tehetem, már elejétől fogva részt veszek. Zenei együttes próbákat tartunk az énekesekkel, párhuzamosan a zenekarral is dolgozok, ugyanakkor szeretek részt venni a rendezői próbákon is, szeretem látni, hogyan építi fel a rendező a darabot. Nagyon fontos, hogyan talál egymásra a rendező koncepciójával a karmesteré. Utána jönnek a jelmezes próbák, bekapcsolódik a világítás, díszletet kell kipróbálni, mi hogyan működik stb. Végül a főpróbák, ket-tő-három, mikor mennyi. Ez persze csak a bemutatókra vonatkozik. Amikor újra veszünk egy előadást, akkor jóval kevesebb az idő, két-három próba van rá. Pesten legutóbb

az operaházban összesen egyetlen zongorás próbám volt az énekesekkel, utána az előadáson találkoztunk...

Emeljünk ki néhányat az elmúlt egy-két évadbeli különlegesebb vendégszereplései közül.

2014-ben nagy sikerünk volt a Fesztiválzenekar zenészeivel közösen előadott Kurt Weill-gyermekoperával (*Der Jasager / Aki igent mond*). Két évvel ezelőtt a budapesti Művészetek Palotája Sztravinszkij-maratonján *A katona történetét* szintén a Fesztiválzenekar zenészeivel adtuk elő, Alföldi Róbert rendezésében. Tavaly júniusban pedig a budapesti Állami Magyar Operaház társulatával vezényeltem a *Rigolettót*.

Mi az, amit e bő évtized alatt szeretett volna elérni, és mi az, amit ténylegesen sikerült? Nemcsak szakmailag, de emberileg, kommunikációs szinten is. Mi fért bele ebbe a tíz év tapasztalatba?

Gondolkodom néha azon, mi lenne, ha Nagyváradon laknék, más kapcsolatom lenne-e a filharmóniával... Nyilván-

való, nekem talán egy picit azért is nehezebb itt a helyzetem, mert itt kezdtem el a pályámat, és az emberek is így néznek rám. Ugyanakkor akiket én nagyra értékelek, és akikről úgy gondolom, hogy a zenekarban tényleg a legjobbak, azoknak most – inkább az utóbbi fél évben, évben – kezdem érezni a támogatását, és ez jólesik.

Egy-egy zenekar mindig nagyon összetett emberileg és szakmailag is, mindig vannak fiatal zenészek, öreg motorosok. Hogyan sikerül a korkülönbséget áthidalva elnyernie a bizalmat fiatal karmesterként?

Nem nézem senkinek a korát, úgy gondolom, az egyetlen dolog, ami szent és sérthetetlen, a zene, és annak

a minél hűbb, tökéletesebb előadására törekszünk közösen mindannyian. És én bármit, amit kérek egy zenésztől, nem azért kérem, mert idős vagy fiatal, hanem mert úgy gondolom, ez úgy van leírva a partitúrában, és úgy kéne megszólaljon. Részemről semmi személyeskedés nincs ebben. Igazán jó zenészeknél soha nem volt gondom azzal, ha valamilyen hangzást egy adott módon vártam el. Nem mondom azt, hogy nem volt saját véleményük, de mindig sikerült kiegyezni. Általában azokkal volt mindig gondom, akik gyengébbek voltak, és a véleményük mindig jóval markánsabb volt a tudásuknál; akik soha nem tudnak beilleszkedni, hogy úgy mondjam, az adott négy negyedbe, hanem a négyből mindig ötöt akarnak. És ez mindig nagyon megnehezíti a közös feladatot. Pedig úgy gondolom, a zenében az első dolog a fegyelem kell legyen. Egymás elfogadásának lényege, hogy kölcsönösen legyen meg a kellő tisztelet a zenekar részéről a karmester iránt és a karmester részéről is a zenekar iránt. Néha ez a kölcsönösség az, amit hiányolok.

Hogy érzi ugyanezt az elfogadást a vendégfellépései szintjén? Elfogadták, megkedvelték az évek során más zenekarok is, igényt tartanak a munkájára, visszahívják vezényelni?

Igen, úgy érzem. Persze elég sokszor kell nemet is mondjak a meghívásokra, mert egyszerűen nem fér bele az időmbe. Mert ugye így is két teljes állásom van: Kolozsváron és Nagyváradon, és a meghívásokból még egy állás simán kijön. S azért ennél többet nem nagyon tudok bevállalni. Nyilvánvaló, hogy a felkészülési időm egy koncertre töredéke annak, mint ezelőtt tíz évvel. Akkor egy koncertre hónapokig készültem. Most már örvendek, ha van egy hetem, bár néha annyi sincs. És szinte folyamatosan új repertoárt kell tanulni. Most például *A trubadúrral* debütálok (*egy vaskos partitúrára mutat*), 450 oldal... Olasz szöveg, amit én szeretek szóról szóra érteni, úgyhogy az első napokat szótározással töltöttem.

Számomra nagyon szimpatikus, hogy idestova tíz éve rendszeresen, szinte külön mini-évadban vezényel Nagyváradon gyermekeknek szóló leckehangversenyeket. Mik a benyomásai erről?

Én nagyon örvendek ennek és nagy kedvvel csinálom. Nem sajnálom azt a fáradságot, hogy ide kell utazzak egy-két

napra akár csak egyetlen koncertért, mert amikor látom a gyerekek arcán az örömet, a mosolyt, azt az élményt, amit nekik nyújtunk, akkor az jóval több annál, mint amit anyagiakban bárki meg tudna fizetni. Az egyik legjobb dolog, amit a váradi filharmónia felvállalt, a leckeconcertek ápolása.

Nyilván ők egy teljesen más közönség, mint a felnőtt, úgynevezett nagykoncertké.

Én javasoltam családi koncerteket is, ahol a szülők a gyerekekkel együtt részt vehetnek, és hogy próbáljunk olyan repertoárt kialakítani, ami mindkét generáció számára vonzó. Ezt már többször ajánlottam, a világon sok helyen működik, sajnos a filharmónia vezetősége Váradon nem volt az ötletre nyitott. Én a jelenlegi rendszert sem találom jónak, tehát minden héten új koncert, új műsor... Nagyon jó lenne például, ha egy műsort el tudnánk játszani többször. Akár az egymással szomszédos városok filharmóniáiban gondolkodva is hasznos lenne ez az ötlet. Ha megtanulunk valamit, akkor azt vigyük el, mutassuk meg, játszuk el Debrecenben, Temesváron, Szatmáron... Ha egy közös bérletet ki tudnánk alakítani a közelben lévő filharmóniákkal, a környező városokban új zenekarokat láthatna a közönség, és mindegyik zenekar el tudná vinni a műsorát két-három helyre. Ráadásul amikor másodszor, harmadszor játszol el egy koncertműsört, az teljesen más érzés. Sokkal felszabadultabb, sokkal nagyobb élmény.

Szó volt róla, mennyire hálás a gyermekközönség, de hogy érzi, milyen kapcsolata alakult ki az évek során a felnőtt közönséggel?

Sajnos elég kevés a konkrét visszajelzés. Karmesterként legfeljebb két dologból érezhetem a közönség tetszését vagy nemtetszését. Az egyik a mű végén a taps, a másik pedig az előadás közbeni csend vagy „nem csend”. Mert azt nyilván érzem koncert alatt, hogy a közönség mennyire figyel a zenére. Az is érződik, hogy „megáll a levegő” egy koncerten vagy sem.

Hogyan tud tanulni, gyakorolni egy karmester, mondjuk egy hangszeressel összehasonlítva, akinek Önnel ellentétben mindig kéznél van az instrumentuma?

A karmesternek a hangszere maga a zenekar. Én meg tudok tanulni egy művet zenekar nélkül is, de igazából csak valódi zenekarral tudom kipróbálni, hogy működik-e vagy sem. Elsősorban belső hallással tanulok. Fogom a partitúrát, magam elé teszem, és addig nézem a szólamokat, a harmóniákat, amíg összeáll a hangkép a fejemben.

A karmesterség nemcsak egy lelki és intellektuális folyamat, hanem kemény fizikai megterhelés is. Mennyi szabadideje van, mennyit tud a kondícióval, a magánélettel foglalkozni, milyen kikapcsolódásnak tud időt szentelni, hogy jobban érezze magát a bőrében?

Sokszor, amikor végigtanulok egy egész napot és este úgy érzem, hogy nem tudok megszabadulni az adott zeneműtől, mert állandóan ott jár a fejemben, olyankor az kapcsol ki legjobban, ha elkezdek főzni. Ez kiszellőzteti az agyamat. Általában úgy készítek el egy ételt, hogy összekombinálok dolgokat, tehát soha nem egy adott recept szerint, hanem szeretek improvizálni, kipróbálni új lehetőségeket. És azt kell mondanom, más vélemények is megerősítik, hogy elég sok mindent jól csinálok.

Szeretek utazni is. Néha igen sokat is utazom, mostanság azért is, mert a feleségem részben Németországban dolgozik. Szeretjük vele összehangolni a szakmánkból adódó utazásainkat, mert a munkánk miatt előfordul, hogy csak ilyenkor tudunk együtt lenni. Ha például nekem van egy

szabad hetem, neki pedig munkája, és pont nem utazom el vele, akkor megvan rá az esély, hogy hetekig nem is találkozunk. Sokszor van úgy, hogy ő is, én is ülünk a határidőnaplóval a kezünkben, és próbáljuk egyeztetni, miként lehetnénk többet együtt...

Próbálok azért sportolni is, amennyit lehet. Arról már szó volt, hogy egy karmesternek mennyire fontos a jó fizikai kondíció. Amikor tehetem, gerinctornára is járok.

Szeretek színházba menni, olvasni, barátokkal találkozni, természetbe járni, kirándulni, nagyon szeretem a magashegyi túrákat is, és ha tehetem, egy évben legalább egyszer-kétszer ilyenre is elmegyek.

Van ideje mások koncertjeire is eljárni?

Nem túl gyakran. Például amikor itt Nagyváradon van koncertem csütörtökön, olyankor pénteken csak akkor megyek el a Kolozsvári Filharmónia hangversenyére, ha nagyon különleges műsor van, vagy épp egy jó ismerős a szólista, a karmester, mert ilyenkor úgy érzem, annyira „tele vagyok”, hogy kell olyan napom legyen, hogy ne halljak több zenét.

Egy karmester, úgy mondják, a korral érik, mint a jó bor.

A szakma is úgy tartja, hogy egy karmester negyvenéves korától felfelé kezd úgy igazán karmester lenni. Hát, én lassan megyek a negyven felé...